

nove knjige

pegaz '84

Plše: Gordana Đilas

Knjiga pesama Gorana Stankovića »Lik i pozadinu« počinje, a i završava, jednim lažno-naivnim govorom, oslobodenim ironije u humornog. To joj daje ton groteskno-tužnog.

Loši bi bilo reći da se ona bavi odredenim temama, jer poput fotografskog objektiva, želja joj je da »snimi« odredene isečke stvarnosti. U skladu s ovim, naslov knjige srećno je izabran. Pesnik prepoznaće sebe na fotografiji koju posmatra. Time se nagovještava mogućnost da će i sam biti predmet sopstvenog posmatranja. Fotografija pri tom omogućava da sopstvena slika bude objektivna, te nudeći opis, ne nudi, u stvari, ništa. Sve bitno ostaje skriveno, po sopstvenoj intenciji, jer upravo ovim nebitnim, vidljivim i pojavnim oblicima življenja teži da se zaokupi ova poetika. Čuvajući se pri tom »Velike Olupine Objašnjenja« i onog zašto. Njega ne interesuje zašto. To što ponекad izmazne dobro je ne samo zbog toga što bi ovaj poetsko-mimikrijski metod ostao nedorečen i neizveden, već i zato što otvara nove aspekte posmatranja te objektivizacije.

Pesmom »Gradska biblioteka« subjekt se izdvaja kao neko ko će to bespredmetno bitisanje (koje opravdava jer mu u svim slučajevima pripada) da ovekoveči i potvrdi time što mu vraća strah od smrti. Pevanje u kojem »kasno je i moramo poći/ono što nas čeka tvrdio je i moćno/i čekanjem čemo ga samo/osnažiti«, možemo dovesti u vezu sa stihovima i atributima erotsko muškog (»tvrdoca, šamar, drskost bez granica, prisvajanje«) i doći do Tanatos. Završavajući knjigu bajkolikom naricajkom, naivno dečjim stihovima kako »napolju sija sunce proleće je ptice cvrkuću«, zatvara krug, svoju priču koju ne može ispričati do kraja. Iako ona ima tenziju da bude ispričana u jednom toku i da istrgnutu iz svog prirodnog prostora/jezika osvedoči samu sebe. Dakle, sve ispočetka.

»Prostori. Materije« Svetlane Gajinov knjiga je koja ima čvrstu i zgušnutu strukturu. Pesme su ujednačenog kvaliteta, nema padova karakterističnih (u tolikoj meri) za prve pokuse organizovanja pesama u veću celinu. Kada se ova knjiga vizuelno predstavlja, u njoj bi vidno učešće zauzelo »rastopljeno olovo« (»Početak predela«), »razloženo jezgro« (Krug, crno) itd. Ničeg smisleno konkretnog, nema upliva stvarnosti,

njene objektivizacije, elemenata civilizacijske agresivnosti, neotudivosti od nje; za razliku od ostalih zbirki ove edicije (izuzimajući »Stilus« M. Stojčića).

»Opravdanje« za takvu vrstu govora nalazimo u pesnikinjinom strahu od ruže (»Predeo V«), tj. u strahu od naracije »što se nekad ispoljava u vidi ruže« (»Naracija«). U ovom slučaju bi naracija (da li s pravom?) bila strah od konkretizacije, liričnosti, ispovednog, intimnog, smisaonog, pa i vrednosnog određenja. Samim tim je uslovljena i tematska organizacija ovih pesama u dva ciklusa. Prvi (»Predei«) precizan je i jasan. Drugi (»Prostori«)

nog sentimentalizma i afektacije (»Sentimentalna naricajka, Kako se osećam, Malo sam zakasnila smrti, draga...«).

Izraz je afektiran, mašta osuđena, neispisana, neusklađena, nepoetizvana, puna velikih reči, čudnih sintagmi (»Ti si diplomirani muškarac«), »izgubiti večnost na autobuskoj stanici«, »obući ogromne gradičke pantalone«).

Stil je jednostran, ogoljen, maksimalno sužen, rečenica izlomljena, što samo po sebi ne znači ništa, ali u ovom slučaju ostavlja utisak nervoze, brzopletosti, lepršavosti. Dosekta, kojom obično završava pesmu, uglavnom je neuspela.

Najzanimljivija knjiga ove edicije je »Stilus« Milena Stojčića. Oslobođena sažetog izraza, svih nanosa šture aforističnosti, ova pomalo epski razvuci, izuzetno retorična poezija, bavi se svojim jezikom, vraćajući ga tako na pijedestal umetnosti, i vraćajući mu snagu metafore. Stilus u tom slučaju, osim pisaljke, ima i funkciju obeležavanja jezika samog, nečega iz čega jezik izvire. Intencija je autora da progovori u doslihu sa jezičkom književnom tradicijom, te ponovo afirmiše reči koje su davno izašle iz upotrebe (književne i svakodnevne). Ovde je autor išao u svom nastojanju do kraja. U nastojanju koje to nije, jer da li zbog mekoće svojstvene već njegovom »prirodnom« govoru, osećamo taj jezik kao integralni činičar same njegove (autorove) prirode? To su reči za čijim značenjem moramo ponekad posegnuti za rečnikom; turcizmi, stari oblici genitiva, rusizmi, particip davno zaboravljen i gotovo zabranjen u srpskohrvatskom jeziku (»strijela pitajuća«), lepi i zaboravljeni pridevi (»svijetli samoglasnik«, uz to i gotovo ljubavnički odnos prema jeziku): »sunače/slovo«, »strast samoglasnika«), prijatni spomenici narodnih izraza, poslovničnog govoru (»gorda čeljad, oko runolisno, uzor djevojka, gdje mlađe nije, tu kuća u zemlji propada«).

Pesnik tako postaje kaligraf, prepisivač, i uspeva da zadrži smernost onih na koje se ugleda, poštovanje, ali i slast/slabost prema jeziku. U skladu s opštom intencijom na planu jezika je i forma soneta, ali izvedena na jednom površinskom planu, jer na sonet podseća većina pesama u ovoj knjizi, i sistemi strofa su organizovani upravo na tom principu (4+4 x 3+3). Ako bismo tako shvatili i čitavu poetiku, onda bi ova knjiga ostala tamno gde svakako ne želi pripadati (Puki kaligrafski spis). Tu zamku autor uspeva da nadvlada, ali ostajući u duhu (prividno ili ne) načina mišljenja, sisteme jezika kojim je zaokupljen (apokaliptične vizije sveta, rođenje kao pad u život, elementi narodnog shvatanja života – usuda...).

Pozicija kao »proto informacija« Neboja Raičevića (knjiga »Govorite li fortran«) bavi se svetom kao sistemom informacija. Upravo nasiljem otudeng sveta na otudeni svet (»najlepše se osećam u sistemu loto, ti nisi ničija mašina za uživanje«). U tom slučaju se i sam akt pisanja javlja kao nasilje nad papirom (»bela površina/crna slova zapisa/koliko je sati (pogledaj i reci)/moja agresivna volja menja izgled papira«). Međutim, takva vrsta informacije ostaje nebitna, nevažna i otudena za sve ostale, osim za onoga ko je odašilje.

Imitirajući (pozejom) takvu vrstu informacije, pesnik zapada u čorso-

kak. Veliki broj stihova tako ostaje upravo na razini šture informacije o odredenom vremenu (»filozofija teologija izpočaćenost molitva/vera sofizam obožavanje... Žena porodica jutarnja kafa«). Otuden intelekt nije u mogućnosti da smisleno ili emotivno poveže odgovarajuće paralele, te od datog sistema načini priču, sliku ili tok. Pri tom se insistira na paralelnosti zbiljanja, podrazumevaju se iskustva savremenih antropologa (autor sa sopstvenom paralelnom stvarnošću komunicira telefonom!). Na taj način lirska subjekt se udvostručava i objektivan, stvaran i otuden – on je poput svih ostalih (»mašine su dobre i poslušne«), najgori kakav može biti – ravnodušan. I pomalo samironičan.

Svaki ciklus (pesma) deluje kao zasebna celina. I same pesme su posebno stroščki organizovane, svaka za sebe. Ponekad je forma jedina osnova po kojoj se mogu vezati.

Knjiga u celini ostavlja utisak nezavrsenosti, neorganizovanosti, bez neke smislenije jedinice. Ostaju tako pokakkad (izuzev središnjeg dela knjige) informacije koje je izbacio pokvarki kompjuter u želji da »ozdravi«.

slmo elaković: »filozofija kao kritika društva«, »logos«, split, 1984

plše: lazar vrkatić

Obrada jedne od najznačajnijih i najkontroverznijih struja (marksističkog) mišljenja mora počivati i na znatnom filozofskom talentu autora. Sama upućenost u ogromni broj tekstova nije garancija uspešne obrade. Veliki materijal, čak, može biti smetnja prilazu temeljnim idejama i nazorima škole. Elaković je navedenu opasnost izbegao reducirajući Frankfurtsku školu na samo tri autora: Horkheimer, Adorna i Marcusea. Redukcija ima svoje opravdavanje, ali je nepravedna i nefunkcionalna. Nepravedna jer su izostavljeni izuzetno značajni mislioci kao W. Benjamin, E. Fromm, F. Pollock, F. Borkenau, L. Lowenthal, G. Meyer, F. Neumann, K. A. Wittfogel..., a nefunkcionalna jer se putem redukcije ne mogu objasniti ni mnogi značajni stavovi isforsirana tri autora. Elakovićeva knjiga je, ipak, studija o Adornu, Horkheimeru i Marcuseu, a ne studija o frankfurtskim, iako su prisutne brojne generalizacije.

Svoju studiju Elaković započinje periodizacijom Frankfurtske škole na:

a) tridesete godine (»reafirmacija novog materijalizma kao uma emocija i proletarijata, uz istovremeno istraživanje tradicionalnih filozofskih strujanja«),

b) četrdesete i pedesete godine (»borba za socijalizam na planu kulture, ali istovremeno napuštanje programa filozofsko-politekonomске kritike društvene reprodukcije i 'pomak' prema kritici kulture, te osobito ka svojevrsnoj filozofiji povijesti«), i

c) šezdesete godine (»ponovni 'uzlet' osnovnih programskih intencija iz tridesetih godina« i »daljnja regresija i bijeg u tradicionalnu filozofiju, gnoseologiju, 'naturontologiju' i filozofiju historije«).

Boldižar „ANTIQUA“
Boldižar Sans Bold
I. Boldižar - »Orfelin« kursiv
»ORFELIN«
Orfelin - Орфелин
Жефаровић
BOLDIZ
JANUS
TRITON
КИРИЛИЦА
»САВА«
New TRITON

Materije) – isforsiran. Pesnikinjin svet ostaje dvopolan. »Jesu li to dva dela svesti/onda je to materija koja misli o sebi samoj, ili sveta/onda je to prapočetak ljudski sa slikama pada, te prvog greha...« Ali dalje od datog se ne da hodati, te simbolizam sa kojim ova poezija računa ne uspeva da nadograditi sebe sama.

Momenat subjektivizacije (knjiga i ima svoj početak u liku – »Početak predela« – koji cepa prostor, pa do nemogućnosti da se on realizuje) nastaje kada se od mora utisaka svesti u jedan dovoljno snažan da potisne svest o bilo čemu drugom do li o sebi. Otud smatramo da su osnovne preokupacije Svetlane Gajinov – stvaranje, način njegovog izražavanja. Drama koja ima mogućnosti da počne, upravo u tom momentu završava. Ostali su samo odblesci svesti koja o tome misli i strah od izražavanja. Mreštanje materije (u sintagma i slikama koje iskaču, te preterano nametljive ostaju ponekad i ružne), ne uspeva da se domogne višeznačnosti. Pa makar i imala funkciju simbola, ipak se u dovoljno meri ne uspeva domaći znakova pored puta, pa ostaje tamo negde između znaka i znakova (pored puta).

»Marizam« je zaokupljen samim sobom, okrenut sebi, svom doživljaju onoga što sanja i što mu se događa, i što izmišlja igrajući se. Sama igra je neobavezna, zanimljiva, dosadna. Igrajući se, Mara Stojanović prolazi kroz razna stanja i oblike svesti, idući metodom slučajnog izbora, vraćajući se s podjednakim žarom u igri poistovećivanja (koketerije) sa drvetom, princezom, Anom Karenjom, M. Cvetajevom, itd. Iako se izružuje sentimentu, ona ipak ostaje u granicama površ-

Period tridesetih godina obrađen je kroz iščitavanje Horkheimerovih i Marcuseovih ranih spisa. Horkheimerovi programske spise bili su najborbeniji i najoptimističniji tekstovi napisani u okviru škole. Aktualizacija Marxovih zahteva bila je osnovna karakteristika tih spisa. Elaković smatra da je tih godina "Horkheimerova strategijska linija bila spojiti teoriju i praksu na taj način što će se vitalno naslijediti 'vele' filozofije organski prožeti sa suvremenim materialističkim 'sadržajem', što u današnjem vremenu razvijenih proizvodnih snaga znači dokidanje ekonomskih bijeda i ostalih formi bijednog života; ili obratno, u pozitivnom predznaku, stvaranje umnog potreka 'asocijacije slobodnih ljudi' posredstvom proleterske emancipacije" (str. 31). Rani Marcuse, iako posve različitim misaonim izvorima, 1937. u spisu "Filozofija i kritička teorija" (spis pisan kao prilog diskusiji o Horkheimerovom programskom tekstu "Tradicionalna i kritička teorija") izražava potpunu saglasnost sa Horkheimerom. No, Marcuse ovu put do "Filozofije i kritičke teorije" nije bio linearan. Krajem dvadesetih godina, pod snažnim uticajem "Bitke i vremena", Marcuse pokušava smestiti svoje mišljenje između Marxa i Heideggera. Pojava Marxovih ranih radova i nezadovoljstvo Heideggerovim ispraznjenim pojmovima, doveće Marcusea u vode Marxa i kritičke teorije. No, Heideggerov uticaj nije posve nestao, prepoznatljiv je u kasnijem shvanjanju tehnike. Elaković je vrlo efektno i odmereno prikazao dvojbe i razvoj ranog Marcusea.

Cetresete i pedesete godine su vreme određenog napuštanja namera i dometa "borbenog" perioda Frankfurtske škole. Okretanje kritici ideologije, kulture i nauke je primetno. Prisutna je određena nepovesnost analiza. Sve je to prezentno u najznačajnijem tekstu tih godina: "Dijalektici prosvetiteljstva". Elakovićeva ocena ovog dela je vrlo efektna: "Očigledno je u Dijalektici prosvetiteljstva napuštanje analitičko-historijske paradigme u kojoj se razotkriva modernitet kao u suštini vladavinsko-razmjenski odnos, čiji su derivati totalitarna društva današnjice i dominirajući oblici ideologije i kulture. Paradigma je sažeta u stavu da je prosvetiteljstvo nužno palo u mit, da drugačije nije moglo ni biti, kada je igra s umom, tj. njegova 'travestija' u instrumentalnom razum već bila odigrana u pra-vremenu borbe za samoodržanje. Um je već tada bio ugraviran kao *Herrschaft* (vladavina, gospodstvo – L. V.), jer je u svom iskonu aporetičan" (str. 103). Kategorija Merschafta ima posve nepovesni predložak i, po Elakoviću (i ne samo njemu), stoji u bliskoj vezi sa Nietzscheovom kategorijom *volje za moć*. Nietzsche je odišta uticao na autore "Dijalektike prosvetiteljstva", što je Adorno i priznao. No, nije Nietzsche jedini vanmarski-stički inspirator Adorna i Horkheimera. Bliska veza postoji i sa judeizmom i mlađehegelovcima. Ma koliko uticaji bili jaki, u njima se ipak ne mogu iscrpeti bogatstvo i dvojbe takvog dela, kao što je "Dijalektika prosvetiteljstva". Elaković razloge ambivalentnog karaktera rada Adorna i Horkheimera (kao i Marcusea) vidi u dvojnom položaju jevrejskog levčarskog intelektualca u Nemačkoj, kao i u emigraciji u Ameriku (zemlji "sprege nauke i tlačenja"). "Dijalektiku prosvetiteljstva" karakteriše rezignacija pro-

šarana utopijom. Zahtev za socijalnim zahvatima zamjenjen je filozofskim promišljanjem kulture i tradicije. Okretanje samo filozofiji isprovocirano je i spoljnji faktorom. Naime, nemisaoni i antifilozofski "oficijalni" marksizam je prosti prisiljavao frankfurtove da istaknu filozofiju u prvi plan. A gubljenje socijalne dimenzije njihovih "promišljanja" blisko je povezano sa odvojenosti od radničkog pokreta i svakog organizovanog delovanja. Pozicija nezavisnog intelektualca nudi veliku slobodu, ali ume izvršiti destruktivni uticaj na delo. No, nije se to desilo samo Adornu i Horkheimeru, navedimo najmarkantniji primer: Korsch. Svi navedeni razlozi nose svoj udeo u rezignaciji "Dijalektike prosvetiteljstva", rezignaciji koje se Horkheimer više nikad nije oslobođio.

Marcuse čini sličan otklon od borbenog perioda. Naime, on prebacuje

РЕЧНИК СРПСКО ХРВАТСКОГА КЊИЖЕВНОГ ЈЕЗИКА

težište s kritike političke ekonomije na neekonomске dimenzije i, na kraju, na tehniku. Čovek jedne dimenzije je delo koje navedenu ocenu u potpunosti dokazuje. Elaković je u oceni tog izuzetnog Marcuseovog dela bespovredno istražao u tvrdnji o ambivalentnom karakteru frankfurtske škole: "I kritika tehnologije kao ideologije u čijoj osnovi, kako se pokazuje, stoji ontološko, filozofska-an-tropološko i filozofska-historijsko polazište frankfurtskih misilaca, reflektira u biti ambivalentnu prirodu ovog mišljenja: revitalizaciju i dalji razvoj filozofske dimenzije Marcuseovog mišljenja, ali, istovremeno, i istraživanje tradicionalnih filozofskih streljmenja u njezinom krilu, perpetuiranje hegelizma i neohegelovstva, te Heideggerova uticaja" (str. 120).

Poslednji period rada tri najveća mislioca Frankfurtske škole u ovoj studiji je vrlo šturo obraden. O kasnom Horkheimeru nema ni reči, kao ni o kasnom Marcuseu. Nedopustivo je zaobići rad i delo H. Marcusea u poslednjoj deceniji njegovog delovanja. Elaković je iz tog perioda obradio samo "Negativnu dijalektiku", i to, pre svega, Adornovu kritiku Heidegera. Zbog navedenog zanemarivanja kasnih Horkheimera i (naročito) Marcusea, ova studija se čini nedorečenom.

Nedorečenost teksta je vidljiva i u pomenujо redukciji Frankfurtske škole na samo tri autora. A od ta tri autora, Marcuse biva vrlo neambiciozno obraden, ispod potrebnog nivoa strogosti. Elakovićovo razmišljanje o Adornu takođe ima infomativni karakter, dok je jedino Horkheimer zadovoljavajuće obraden. (A Horkheimer je, po našem mišljenju, znatno ispod nivoa razmišljanja druge dvojice.) Elakovićev rad svakako zaoštaje za srodnim tekstovima Schmidta, Rusconija i Jaya, ali ima i svojih vrednosti. One su markantne: stilska i jezička doslednost i oprez-

nost u razmišljanju. Naime, Simo Elaković u ovoj svojoj knjizi nije napisao nijednu problematičnu ili neargumentovanu tezu. Ta konvencionalnost stila i razmišljanja daju delu školski karakter. Tu je Elakovićeva dobra strana i šansa: napisao je delo koje može biti uporabivo u svakoj studiji Frankfurtske škole.

slobodan zečević: »srpske narodne igre«,

»vuk karadžić i etnografski muzej, beograd, 1983.«

plše: bojan jovanović

Proučavanje folklora, odnosno igara, uz istraživanje narodnih običaja i verovanja, čini jednu od najdominantnijih oblasti Zečevićevog višegodišnjeg naučnog rada. Od svoje prve knjige "Elementi naše mitologije u narodnim obrednim igrama" (1973), preko niza posebnih članaka posvećenih razmatranju narodnih igara sa područja Srbije, do svoje poslednje, za života objavljene knjige "Kult mrtvih u Srbiji" (1982), Slobodan Zečević je problematiku narodnih igara nastojao da sagleda u širem kontekstu naše tradicionalne kulture i u neposrednoj povezanosti sa ostalim činocima narodnog života. U tom smislu se i za autorovu poslednju, posthumno objavljenu knjigu može reći da predstavlja svojevrsnu sintezu njegovih prethodnih proučavanja porekla i razvoja naših narodnih igara.

Budući da narodne igre označavaju vrlo širok spektar srodnih aktivnosti, Zečević je predmet svojih proučavanja ograničio na **orske**, odnosno na igre u kolu ili oru, koje predstavljaju najrasprostranjeniji i najomiljeniji vid naše igračke tradicije. U dosadašnjim proučavanjima ovih igara – u radovinama Tihomira Đorđevića, Ljubice i Danice Janković i Olivere Mladenović – ostvareni su značajni rezultati na planu njihovog prikupljanja i sistematizovanja, ali je njihov etnološki i antropološki aspekt ostao nedovoljno istražen. Nastojeći da ispunji ovu prazninu, Zečević je sa posebnom pažnjom pristupio analizi unutrašnjeg sadržaja igara i činilaca njihovog formiranja i kulturnog razvoja.

Etnološko istraživanje srpskih narodnih igara Zečević započinje rekonstrukcijom njihovih početaka, ukazujući posebno na one podsticajne i razvojne fakture koji su presudno uticali na formiranje dominantnih etnokoreoloških područja. Konfiguracija reljefa, međusobni uticaji zatečenog i novodogađašnjeg stanovništva, kao i potonji istorijski i kulturni procesi od dolaska Srba na Balkan, bili su presudni za stvaranje poznatih pet etnokoreoloških celina. Svako od ovih područja obeleženo je određenim karakteristikama: panonsko odlikuje ravničarski način igranja sitnim, lakim i prizemnim koracima, središnje područje – u stvari, prelazno od ravničarskog ka planinskog – karakteriše igra blago opuštenog tela, dok se dinarsko područje odlikuje planinskim načinom igranja celim stopalom, sitnim korakom i krutim i nefleksibilnim kolenom. U južnom etnokoreološkom području dominira lovačko-stočarski

način igranja širokih pokreta i držanja za pojaz, sa mestimično jako izraženim orijentalnim uticajem. Poslednja, peta etnokoreološka celina prostire se u onom delu istočne Srbije koji gravitira timočkom basenu. Narodne igre ovog područja karakterišu sitni koraci malih poskoka i bočnih pomeranja. Zavisno od izraženosti pojedinih elemenata, određeni igracički idiomi mogu se dovesti u vezu sa davnim, arhajskim nasleđem ili kulturom baštiniom relativno novijeg vremena.

Izvorna narodna igra u Srbiji vezana je prvenstveno za seosku sredinu. Iz tradicionalnog folklora razvile su se i igre u urbanim centrima, usaglašene sa duhom nove gradske kulture. Različiti nazivi za pojedina varoška kola ukazuju na određene kulturne uticaje, odnosno na preuzimanje izvesnih igracičkih oblika. Tako je, na primer, arhivski podatak o prvoj gradskoj igri u Srbiji iz vremena Miloša Obrenovića vrlo značajan izvor za utvrđivanje njenog porekla, ali i relevantan prilog osvetljavanju procesa medusobnog kulturnog uticaja stanovništva Balkanskog poluostrva. Podatak je vezan za igru "Kokonica", koja predstavlja srbiziran naziv poznate grčke igre "Kokona Mariola". Međutim, ova igra je i rumunizirana od strane vlaških Roma i preoblikovana u elegantniju i stilizovaniju igru pod nazivom "Kokonješa", koja se pod imenom "Kukunješ" i danas sreće u pojedinim selima.

Konstatujući da je govorno – muzička veza jedna od najznačajnijih karakteristika srpskog folklora, Zečević je posebnu pažnju u svojoj knjizi posvetio i razmatranju morfološke igare i relacije muzike i igre. Od svojih prvobitnih oblika do umetničkih formi, narodna igra je prešla vrlo dug razvojni put. U fondu srpskih narodnih igara obredne igre su nesumnjivo najstarije sinkretističke tvorevine ove vrste. Obojene i izvesnim paganskim običajem, narodne obredne igre predstavljaju i značajan izvor za proučavanje magijskih komponenti pojedinih tradicionalnih obreda. Na osnovu očuvanih tragova u pojedinim tradicionalnim obredima moguće je, kako je to Zečević dokazao još u svojoj prvoj knjizi, rekonstruisati izvesne predstave paganske mitologije. Ukazujući na njihove vrlo bitne magijsko-obredne momente, autor "Srpskih narodnih igara" je u ovoj knjizi argumentovao potvrđio da se i sama suština ovih igara ne može adekvatno proučiti ukoliko se one izdvoje iz svog prvočitnog konteksta.

Dominantna morfološka karakteristika kola, izražena u uspostavljanju međusobnih veza i prožimanja, čini se bitnom i za razumevanje njegovog magijskog značenja, vezanog za sticanje ili prenošenje neobične duhovne snage. Upravo se u magijskom cilju i ogledu razlike između obrednih igara vezanih za interes šire zajednice (kao što su koledarske, lazarice, kraljice, dodole, igre o pokladama i o Ivan-danu) i igara povodom značajnih događaja u životu pojedinca, rođenja, inicijacija, svadbe i smrti. Dok je osnovna svrha pravih bila postizanje plodnosti, pri čemu je izražena komponenta igara bila i erotik, cilj drugih igara, koje se morfološki nisu ni po čemu međusobno razlikovale, bio je vezan prvenstveno za sticanje novog socijalnog statusa i uvođenje pojedincu u novi kult.

Sagledavajući etnološki aspekt srpskih narodnih igara, Slobodan Zečević